

Til lovforslag nr. L 27. Betænkning afgivet af Retsudvalget den 8. december 1994

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om aftaler og andre retshandler på formuerettens område og visse andre love

(Urimelige aftalevilkår i visse forbrugeraftaler m.v.)

Udvalget har behandlet lovforslaget i nogle møder og har herunder stillet spørgsmål til justitsministeren, som denne har besvaret skriftligt. Nogle af udvalgets spørgsmål og ministerens besvarelser heraf er optrykt som bilag til betænkningen.

Der er af et mindretal stillet ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Herefter indstiller et *flertal* (Socialdemokratiets, Socialistisk Folkepartis, Det Radikale Venstres, Enhedslistens og Centrum-Demokraternes medlemmer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse uændret*.

Et *mindretal* (Venstres og Det Konservative Folkepartis medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag. Hvis mindretallets ændringsforslag ikke vedtages, vil mindretallet stemme imod lovforslaget ved 3. behandling.

Et *andet mindretal* (Fremskridtspartiets medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling, ligesom mindretallet ikke kan stemme for de af Venstre og Det Konservative Folkeparti stillede ændringsforslag.

Mindretallet bemærker i øvrigt, at de af Venstre og Det Konservative Folkeparti stillede ændringsforslag kunne være formildende i forhold til regeringens lovforslag, men selv med disse ændringsforslag er lovforslaget alt for vidtgående.

Regeringen, Venstre og Det Konservative Folkeparti henviser til, at det er et lovforslag, som er nødvendiggjort af Danmarks medlemskab af EU, hvilket dog ikke afholder mindretallet fra at stemme imod.

Lovforslaget er med og uden ændringsforslagene fra Venstre og Det Konservative Folkeparti den rene barnepigementalitet, hvor man fratager forbrugerne ansvaret for egne handlinger. Problemet er, at skiftende regeringer gennem længere tid har frataget borgerne ansvaret på flere og flere områder, hvilket bevirker, at borgerne bliver uden ansvar. Fra at være uden ansvar og til at være uansvarlig er der ikke langt.

Ændringsforslag

Af et *mindretal* (V og KF):

Til § 1

1) *Nr. 1* udgår.

2) Efter nr. 1 indsættes som nyt nummer:
»01. I § 36 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk 2. En aftale kan under særlige omstændigheder ændres.«

Stk. 2 bliver herefter stk. 3.«

3) Den under *nr. 2* foreslåede § 38 a affattes således:

»§ 38 a. Bestemmelserne i dette kapitel finder anvendelse på forbrugeraftaler, herunder

vilkår i forbrugeraftaler, som ikke har været genstand for individuel forhandling.

Stk. 2. Ved en forbrugeraftale forstås i denne lov en aftale, som en erhvervsdrivende indgår som led i sit erhverv, når den anden part (forbrugeren) er en fysisk person, som hovedsagelig handler uden for sit erhverv.

Stk. 3. Den erhvervsdrivende har bevisbyrden for, at et aftalevilkår har været genstand for individuel forhandling.«

4) I den under *nr. 2* foreslåede § 38 b affattes *stk. 1* således:

»Opstår der tvivl om forståelsen af en aftale, fortolkes det pågældende aftalevilkår på den måde, som er mest gunstig for forbrugeren.«

5) I den under *nr. 2* foreslåede § 38 c indsættes efter *stk. 2* som nyt stykke:

»*Stk. 2.* Vurderingen af, om et aftalevilkår er omfattet af *stk. 1, 2. pkt.*, omfatter hverken definitionen af aftalens hovedgenstand eller overensstemmelsen mellem pris og varer eller mellem tjenesteydelser og betalingen herfor, for så vidt disse vilkår er affattet klart og forståeligt.«

Stk. 2 bliver herefter *stk. 3*.

Til § 2

6) Paragraffen udgår.

Til § 3

7) Paragraffen udgår.

Til § 4

8) Paragraffen udgår.

Til § 5

9) Paragraffen udgår.

Til § 6

10) Paragraffen udgår.

Til § 7

11) I *stk. 2* udgår ordene »samt §§ 2-6,«.

Bemærkninger

Til nr. 1 og 2

Forslagsstillerne er betænkelige ved det af justitsministeren fremsatte lovforslag, hvorved der gives hjemmel til domstolene til direkte at ændre aftalevilkår mellem parter.

Der er fra Justitsministeriets side peget på konkrete tilfælde, hvor det kunne have været hensigtsmæssigt, at domstolene havde mulighed for at ændre en aftale.

Dette må dog kun forekomme, når alle andre muligheder er udtømte, herunder at aftalen tilsidesættes helt eller delvis.

Det er et grundlæggende dansk aftaleprincip, at aftaler indgås mellem parter. Det kan få meget utilsigtede virkninger, hvis domstolene positivt kan formulere kontraktvilkår, uden at en af parterne har mulighed for at udtræde af aftalen.

Forslagsstillerne er ikke betænkelige ved den nugældende § 36, hvorved enkelte vilkår kan tilsidesættes. Den resterende del af aftalen vil kunne opretholdes.

Det afgørende er det brud med dansk aftaleret, der er lagt op til i justitsministerens lovforslag. Forslagsstillerne ændringsforslag vil kunne imødekomme, at den gældende retstilstand opretholdes, samtidig med at der i de tilfælde, hvor man ikke kan tilsidesætte en aftale helt eller delvis, vil være mulighed for undtagelsesvis at opretholde aftalen i ændret form.

Til nr. 3-11

Forslagsstillerne er af den opfattelse, at justitsministerens lovforslag er for vidtgående, for så vidt angår forbrugerbeskyttelsen.

Med justitsministerens lovforslag fratager man i vidt omfang forbrugeren ansvar.

Det skal sikres, at Rådets direktiv 93/13 implementeres i dansk ret, hvilket er sket med de af Venstre og Det Konservative Folkeparti foreslåede ændringsforslag.

Forslagsstillerne mener, at den beskyttelse, som direktivet angiver, i tilstrækkeligt omfang varetager forbrugernes interesser.

Dorte Bennedsen (S) Erling Christensen (S) Holger Graversen (S) Per Kaalund (S)
Lissa Mathiasen (S) Margrete Auken (SF) nfm. Bjørn Elmquist (RV) fmd.
Søren Søndergaard (EL) Sonja Albrink (CD) Birthe Rønn Hornbech (V)
Inge Dahl-Sørensen (V) Svend Aage Jensby (V) Erling Oxdam (V)
Helge Adam Møller (KF) John Vinther (KF) Henning Grove (KF) Pia Kjærsgaard (FP)

Nogle af udvalgets spørgsmål til justitsministeren og dennes svar herpå

Spørgsmål 4:

»Ministeren bedes redegøre for, på hvilke områder lovforslaget »går længere« end det i direktivet fastlagte, for så vidt angår forbrugerbeskyttelsen.«

Svar:

Direktivet er et minimumsdirektiv, og medlemsstaterne kan derfor inden for det område, der omfattes af direktivet, vedtage eller bevare strengere bestemmelser for at sikre en mere omfattende forbrugerbeskyttelse.

Indledningsvis bemærkes, at direktivet på et væsentligt punkt er mindre forbrugerbeskyttende end gældende dansk ret. Det gælder direktivets retsstandard, hvorefter et aftalevilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, »anses for urimeligt, hvis det til trods for kravene om god tro bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren«, jf. artikel 3, stk. 1. Som der nærmere er redegjort for i lovforslagets almindelige bemærkninger, pkt. 5.2.6, må denne bestemmelse anses for mindre forbrugerbeskyttende end generalklausulen i aftalelovens § 36, hvorefter et aftalevilkår kan tilsidesættes helt eller delvis, hvis det vil være »urimeligt eller i strid med redelig handlemåde« at gøre det gældende. Direktivet vedrører således alene tilfælde, som set fra et dansk synspunkt er »kvalificeret« urimelige.

Ved lovforslaget opretholdes den nævnte bestemmelse i aftalelovens § 36 uændret, jf. den foreslåede nye § 38 c, stk. 1, i aftaleloven. Lovforslaget er således på dette punkt mere forbrugerbeskyttende end direktivet.

Herudover indeholder lovforslaget mere forbrugerbeskyttende regler på følgende punkter:

- Lovforslagets definition af en forbrugeraftale (den nye § 38 a, stk. 2, i aftaleloven) er

breder end direktivets, hvorefter alene fysiske personer kan være forbrugere.

Lovforslagets definition skelner ikke mellem fysiske og juridiske personer. Det betyder, at f.eks. ikkeerhvervsdrivende foreninger kan være forbrugere i lovforslagets forstand. Lovforslaget svarer på dette punkt til anden civilretlig forbrugerbeskyttelseslovgivning her i landet.

- Efter lovforslaget omfatter definitionen af en forbrugeraftale ikke blot aftaler, som en erhvervsdrivende indgår med en forbruger, men også aftaler, som er indgået eller formidlet for den ene part af en erhvervsdrivende (den nye § 38 a, stk. 3, i aftaleloven). Direktivet omfatter ikke aftaler, der indgås eller formidles af en professionel mellemmand

En tilsvarende bestemmelse findes i anden civilretlig forbrugerbeskyttelseslovgivning her i landet, jf. f.eks. § 1, stk. 4, i lov om visse forbrugeraftaler.

- Lovforslaget indeholder en bevisbyrderegel (den nye § 38 a, stk. 2, i aftaleloven), hvorefter den erhvervsdrivende har bevisbyrden for, at en aftale ikke er en forbrugeraftale. Direktivet indeholder ikke en sådan bestemmelse.

En tilsvarende bevisbyrderegel findes i anden civilretlig forbrugerbeskyttelseslovgivning her i landet, jf. f.eks. § 1, stk. 3, i lov om visse forbrugeraftaler.

- Lovforslaget omfatter som udgangspunkt alle vilkår i forbrugeraftaler, mens direktivet kun gælder for aftalevilkår, som ikke har været genstand for individuel forhandling – det vil i praksis navnlig sige standardvilkår. Efter lovforslaget er det kun den særlige fortolkningsregel, som er begrænset til alene at finde anvendelse på vilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling. Fortolkningsreglen går ud på, at uklare aftalevilkår skal fortolkes på den måde, som er

mest gunstig for forbrugeren (den nye § 38 b, stk. 1, i aftaleloven). Efter Justitsministeriets opfattelse bør de øvrige bestemmelser, som tilsigter at gennemføre direktivet, gælde for alle vilkår i forbrugeraftaler, idet man her ved undgår den retsteknisk uheldige situation, der ville opstå, hvis direktivets generalklausul skulle anvendes ved bedømmelsen af nogle, men ikke ved andre vilkår i den samme aftale.

- Lovforslaget indeholder ikke en begrænsning svarende til direktivets artikel 4, stk. 2. Efter denne bestemmelse i direktivet omfatter vurderingen af, om et aftalevilkår er urimeligt, »hverken definitionen af aftalens hovedgenstand eller overensstemmelsen mellem pris og varer eller mellem tjenesteydelser og betalingen herfor, for så vidt disse vilkår er affattet klart og forståeligt«. Aftalelovens § 36 indeholder ikke en tilsvarende begrænsning i generalklausulens anvendelsesområde, og Justitsministeriet har ikke fundet grundlag for at foreslå en sådan bestemmelse, som ville forringe forbrugerbeskyttelsen i forhold til gældende ret.

Spørgsmål nr. 8:

»Vil ministeren bekræfte, at listen i bilaget til direktivet ikke er fyldestgørende hverken i negativ eller positiv retning?«

Svar:

Som nævnt i besvarelsen af spørgsmål 2 fremgår det af direktivets artikel 3, stk. 3, at bilaget indeholder »en vejledende og ikkeudtømmende liste over de kontraktvilkår, der kan

betegnes som urimelige«. Listen indebærer således ikke nogen præcis forpligtelse for medlemsstaterne. De vilkår, som er angivet i listen, behøver ikke altid at være urimelige, ligesom andre vilkår end de i listen angivne kan være urimelige.

Man kan således ikke slutte modsætningsvis fra listens indhold på den måde, at vilkår anses for rimelige, hvis de ikke er omfattet af listen.

Spørgsmålet kan således besvares bekræftende.

Der henvises i øvrigt til besvarelsen af spørgsmål 2.

Spørgsmål 10:

»Vil ministeren give udvalget en oversigt over de ændringer af de gældende bestemmelser, som alene ville opfylde EU's direktiv, respektive en oversigt over de ændringer, som ud over EU-direktivet er medtaget i lovforslaget?«

Svar:

Direktivet om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler foreslås gennemført ved bestemmelsen i lovforslagets § 1, nr. 2, som indeholder et nyt kapitel i aftaleloven.

Lovforslagets § 1, nr. 1, og §§ 2-6 tilsigter således ikke at gennemføre bestemmelser i direktivet.

Der henvises i øvrigt til besvarelsen af spørgsmål nr. 4, som indeholder en oversigt over, på hvilke punkter det foreslåede nye kapitel i aftaleloven er mere forbrugerbeskyttende end direktivet.